

І сукому
нагайгаєть,
В свого не
аурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Свобода", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07310
Телефони: (201) 437-0237
з Нью-Йорку (212) 437-0237
з Нью-Йорку (212) 227-4125
УНІОСОУ: (201) 461-2200
з Нью-Йорку (212) 227-3250
з Нью-Йорку (212) 227-3251

FRIDAY, APRIL 25, 1975 No. 80. VOL. LXXXII. ЦЕНТІВ 20 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK

Д-р Михайло Козак очолює Комітет 200-річчя ЗСА в Міннеаполісі

Міннеаполіс, Мінн. — В місто, 13-го квітня, місцевий Відділ УККА скликав збори представників української громади для оформлення Комітету для відзначення 200-річчя ЗСА.

У вівторок цієї наради створено Громадський Комітет та обрано Екзекутив у такому складі: д-р Михайло Козак — голова; д-р Анатолій Лисий — заступник; пані Леся Луцук і Христина Та-

Цієї неділі українці Чикаго відзначатимуть 80-ліття заснування „Сокола Батька”

Чикаго. — Громадський Діловий Комітет, який діє під протекторатом УККА, інформує, що цієї неділі, 27-го квітня, українці Чикаго і околиць відзначатимуть 80-ліття заснування Сокольської Організації „Сокола Батька” та 60-ліття пропам'ятного Шевченківського Зводу у Львові в 1914 році. В програмі свята візьмуть участь: Катедральний Юний Ансамбль „Верховина” при кафедрі св. о. Миколая (хор „Спудей”); парафіяльний мішаний хор УКЦеркви св. Йосифа під дирекцією Ю. Позняка і жіночий хор (керівник Я. Степанак; укра-

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

„ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ” В РОЧЕСТЕРІ

Рочестер, Н. Й. — Український Оперний Ансамбль, після довгого успіху в Нью-Йорку, Чикаго і других містах, поставив комічну оперу на 3 дії „Запорожець за Дунаєм” С. Гулака Артистового в Рочестері, Н. Й. В опері беруть участь оперні співаки і драматичні актори: Л. Рейнгардт (Карась), Г. Андреев (Одарка), Т. Лискодай (Оксана), І. Гош (Ахат), В. Карпінчик (султан), В. Карпінчик (Іван), М. Якович (Селіх Ага); оркестр Рочестерської Опери, музичний керівник Я. Липинський; хореографічний ансамбль Л. Липинська; режисер Т. Федорович; хор „Сурма” і танцювальна група „Черемуха” з Рочестеру. Опера буде поставлена в неділю, 27-го квітня, о. р. о. год. 5-й по полудні в залі Култер Юніон, 380 Юніверсіті евеню (доїжджувати від Гудмана вулиці). Опера, яка відбувається стараннями Відділу УККА, спонсорує Рада Культурного центру Нью-Йорк в Олбей.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Л.М. КЛЮБУ У ФІЛАДЕЛФІЇ

Філадельфія. — Управа міського Українського Літературно-Мистецького Клубу повідомляє, що загальні збори Клубу відбулися в суботу, 26-го квітня, о. р. в приміщенні СУА при 4936 Н. 13-та вулиця. Початок зборів год. 3-тя по полудні.

ОСЕРЕДОК СУМА В АСТОРІЇ ВІДБУДЕ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Асторія, Н. Й. — Управа Осередку Спілки Української Молоді ім. Михайла Сороки відбуде в неділю, 27-го квітня, о. р. о. год. 4:30 по полудні у власному приміщенні (34-14 31-ша евеню) свої річні загальні збори. В програмі зборів, крім звичайного порядку наради, передбачено виступ представника Головної Управи СУМА. Теперішню президію Управи очолюють: Оєпін Галатин — голова, Володимир Якович — булавник, Петро Бурик — голова Батьківського Комітету і Леся Галатин — ш-

ДЛЯ ЗСА ВІЙНА В ІНДОКИТАІ ЗАКІНЧЕНА - ЗАЯВЛЯЄ ПРЕЗИДЕНТ ФОРД

Нью-Орліне. — Президент Форд, закликаючи країну, виготовити плани на майбутнє, заявив у середу, 23-го квітня, що для ЗСА війна в Індокитаї закінчена. Промовляючи в Тулейн університеті, Президент сказав: „Ми засмучені подіями в Індокитаї. Але хоча ці події трагічні, то вони ще не заповідають кінця світу, ані кінця провідної позиції Америки в світі”. Він заявив, що ЗСА можуть і повинні „допомогти іншим країнам допомогти собі”, але зазначає, що остаточно відповідальність за долю тих країн лежить в руках провідників і народів тих держав. Президент також сказав, що американському народові тепер потрібно „примирення, а не обвинувачення один одного”. Зазначивши, що це примирення не наступить, якщо народ далі буде головну увагу звертати на війну, „яка для ЗСА вже закінчилася”, президент Форд сказав, що настав час глядіти вперед, планувати на майбутнє, старатися об'єднати країну, згадати її рани та прізвища її сили і самовпевненість. Закликав наго-

лошувати позитивні аспекти американського життя, застановитися над можливими змінами і новими здобутками та над допомогою для інших. Америка, зазначаючи провідною країною світу, повинна бути „добрим сусідом для всіх народів, а ворогом для нікого” — сказав Президент.

Коментатори вказують, що ця промова Президента різнилася від багатьох інших його промов, які зазвичай були повільними, а тут були швидкими і рішучими. Президент виступав у Камбоджі та Південному В'єтнамі, твердячи, що комуністичні перемоги до великої міри спричинені тим, що завоювали не хочуть сквалити військову допомогу для тих двох азійських країн. У промові в Нью-Орліні, яка була виготовлена з допомогою Кіссінджера, президент Форд не таврував Конгрес, а подібно як у промові в Конкорді, Массачусетс, 19-го квітня, закликав країну до „примирення”.

Збройні сили уступили від влади президента Гондурасу

Тегусігальпа, Гондурас. — У вівторок, 22 квітня, збройні сили Гондурасу уступили з посту президента генерала Освальда Альфонса Арельяна, а на його місце призначено полковника Хуана Альберта Мельгару, дотепершнього головнокомандувача військовими силами цієї центральноамериканської країни. Державний переворот відбувся без пролиття крові, а в офіційних повідомленнях Головної Ради збройних сил навіть не подано точної причини усунення ген. Арельяна. Коментатори вказують, що тільки два тижні тому колишньому президенту Гондурасу закінчено, що він одержав 1.25 мільйонів доларів хабару від американської корпорації „Юнайтед Бренде”. Дев'ять годин перед державним переворотом Гондурасу нагавував генерал Арельяна за те, що не хотів співпрацювати з комуністами, які мали на меті роз-

ГОЛОДОВИЙ СТРАЙК В'ЄТНАМЦІВ

Бонн. — За інформацією часопису „Вельт ам Зоннтар”, понад 100 молодих студентів із Південного В'єтнаму, які студіюють у Бонні в Зах. Німеччині у вищих школах, відбули на площі Кайзерплац одностайний голодовий страйк у неділю 13-го квітня, на знак протесту „проти комуністичної агресії з Північного В'єтнаму та початку кривавої лавини під південнов'єтнамського народу”. Страйк був організований Союзом візних південнов'єтнамських студентів.

Ціни на продукти широкого вжитку виявили малий зріст

Вашингтон. — Департамент праці повідомив, що протягом березня ціни на продукти широкого вжитку зросли тільки на три десятих відсотка, що становить найменший зріст за останніх 20 місяців, тобто, від часу, коли уряд попереднього президента Річарда Ніксона „заморозив” всі ціни в половині 1973-го року. Зріст в цінах під час березня був вдвоє менший ніж в лютому і січні цього року і набагато менший ніж протягом місяців 1974-го року, коли ціни на продукти широкого вжитку зростали інфляційним темпом. Малий зріст в цінах продуктів загального вжитку в березні був спричинений головним чином тим, що ціни на харчові продукти впади перший раз від минулого липня.

Виставка Яреми Козака в Нью-Йорку

Нью-Йорк. — В неділю, 27 квітня, тут у виставковому приміщенні Об'єднання Мистців відбудеться відкриття виставки малюнків праць Яреми Козака. На терені Нью-Йорку це буде його перша самостійна виставка, бо дотепер тут він був відомий тільки із загальних виставок Об'єднання, або з виставки експі з його батьком Едвардом Козаком і братом Юрієм. На виставці Ярема покаже понад тридцять своїх праць, переважно олійних. Це композиції, на власний спосіб стилізовані різноманітні тематика, яка сягає іноді аж до абстракту. Все таки, коли порівняти теперішні найновіші праці з працями попередніх виставок, то зауважуватимемо виразний зворот мистця до малюнка більш предметного.

Ярема Козак, ак і його дружина Христина, відомі в Детройті теж з того, що беруть живу участь у різних секторах тамтешнього громадського життя. Виставку відкриє мистець Л. Гупалюк і вона триватиме до неділі 4-го квітня включно.

ПІВДЕННОВ'ЄТНАМСЬКИЙ УРЯД ЗРЕЗНИГУВАВ

Сайгон. — Назначений перед двома тижнями це президентом Нгуєном Ван Тіу уряд Південного В'єтнаму подався до димісії, не маючи змоги започаткувати переговори з південнов'єтнамськими комуністами та Північним В'єтнамом. Інформують, що небагом зрезнигував також новий президент Південного В'єтнаму Тран Ван Гунг, з яким комуністи відмовилися вести переговори, вважаючи його за маріонетку в руках Тіу. Між південнов'єтнамськими політичними лідерами ведуться розмови на тему сформування нового уряду, враховуючи вимоги комуністів, щоб в цей спосіб уможливити переговори і замирення.

Згідно з найновішими повідомленнями, найправдоподібнішим кандидатом до комуністичного уряду, буде ген. Дунг Ван Мінг, відомий із своєї опозиції до президента Тіу. Вернеться до уваги також кандидатура члена Найвищого Суду Тран Мінг Тіста, який колись співпрацював з попереднім прем'єром Нгуєном Каю Кієм. Ген. Дунг Ван Мінг очолював в 1963 році змову проти президента Нгуєна Дієма, якого тоді повалено.

Комуністи не з'ясували досі, хто з південнов'єтнамських політиків був би для них найбільш сприятливим, обмежуючись до загальної декларації, що вони не перемовляються з людьми з „чорними тілами” і не братимуть участі в жодній коаліційній уряді. Формально комуністи дали обіцянку, що засідання Паризької угоди з 1973 року, зазначаючи, що як тільки з Південного В'єтнаму вибудуть американські дорадники і коли буде утворений південнов'єтнамський уряд із співробітників осіб, які не колаборували з президентом Нгуєном Ван Тіу, питання замирення у Південному В'єтнамі буде „справною годиною”.

Загально вважають, що комуністи вітають на да-

СССР запропонував гарантії для Ізраїля

Москва. — При нагоді перебування тут сирійського міністра закордонних справ Абделя Галіма Хаддама, советський міністр закордонних справ А. Громико склав формальну заяву, в якій висловив готовність СРСР гарантувати кордони Ізраїля. Згідно із заявою Громики, „Ізраїль може одержати, якщо цього бажає, найтісніші гарантії з участю — на основі відповідного договору — Советського Союзу. Ці гарантії забезпечуватимуть мирні умови для існування і розвитку всіх держав Середнього Сходу”. Передумовою таких гарантії для Ізраїля будуть збільшення всі арабські землі, захоплені у війні 1967 року. Як відомо, недавно двох представників советського уряду потаємно відвідали Ізраїль, де мали розмови з ізраїльськими лідерами. Зазначено, що заява А. Громики має безпосереднє відношення до цих розмов, а одночасно засвідчує готовність СРСР, з уваги на невідому Кіссінджеру, активно втрутитися у конфлікт на цьому обширі та привести до тривалого замирення між арабами й Ізраїлем. Очевидно, таке советське досягнення дуже зміцнило б престиж Москви на Близькому Сході. Активна советська дипломатична кампанія на Близькому Сході, відвідання міністрів закордонних справ Сирії та Єгипту в Москві, зміна в настанові Єгипту до ЗСА і американських планів — все це засвідчує, що такі згоди мають свою основу.

Соціалісти надіються на перемогу в виборах в Португалії

Лісбона. — В середу, 23 квітня, в Португалії закінчилася передвиборча кампанія, а в п'ятницю 25 квітня португальці вибератимуть вперше від 50 років свій парламент. Враховуючи ситуацію в Португалії і ролі військової хунти, в якій переважать крайно ліві елементи, вибори в країні не привнесуть реставрації справжньої демократичної системи. В Португалії продовжуватиметься диктатура військової хунти, яка приневолює португальські партії підписати угоду, на основі якої партії погодяться, що без уваги на висхід виборів до парла-

СОВЕТСЬКИЙ ПСИХІАТР ПРО ЗНУЩАННЯ НАД ПЛЮЩЕМ

Лондон. — Не менше 100 цілком здорових дисидентів знаходяться під теперішнім пору у советських в'язничних психіатричних лікарнях, а не менше 300 у звичайних закладах для умововорих. — заявляла д-р Маріна Войханська, яка це донедавна виконувала лікарські функції у Ленінградському закладі для умововорих ч. 3, та яка недавно дістала дозвіл на азид з ССР і перебуває у Лондоні. Згідно з її інформацією, в ССРСР є 12 тюремних психіатричних лікарень, над якими ніхто крім КГБ немає ніякої контролю і де КГБ може робити з ув'язненими, що тільки забажає.

Д-р М. Войханська окрема знайома зі справою Леоніда Плуща і вона поінформувала, — як подає „Вашингтон Пост” з 21 квітня, — що справа Л. Плуща належить до „найгірших”. Він знаходиться у Діпріновський тюремній психіатричній лікарні, де йому дають надмірні дози отруйних ліків. Коли дружина Л. Плуща бачила його в лютому цього року, він був дуже замкнений в собі, що по всій правдоподібності мусить бути у виведі діяння цих ліків. В часі побачення Леонід Плущ майже не говорив, сказала д-р Войханська. У спеціальній тюремній психіатричній в'язниці в Ленінграді на вулиці Арсенальній (тепер при подаванні назви цієї лікарні не живають слова „тюремний”) на 750 пацієнтів є 7 до 10 цілком здорових дисидентів. У лікарні, де працювала д-р Войханська, було трьох дисидентів, які не повинні були знаходитися у закладі для умововорих. За свідченням д-р Войханської, в усіх п'яти ленінградських закладах для умововорих є принаймні здорові дисиденти.

З уваги на те, що останнім часом поширювалися вістки про використання советською поліцією психіатричних лікарень у боротьбі з дисидентами, включно з їх інформацією про те, як їх психічно руйнують у таких лікарнях за наказом КГБ советських лікарів, КГБ заборонило лікарям із звичайних психіатричних лікарень знаходитися із зазначеними пацієнтами, яких переводять з тюремних лікарень до звичайних психіатричних закладів в місті. У своїй інформації про методи советського КГБ д-р Войханська розповіла про справу дисидента Віктора Файнберга, якого запропорено до закладу для умововорих після того, коли він взяв участь в демонстрації на Красній площі проти советської інвазії у Чехо-Словаччині. Він, між іншим, наводив також у психіатричному закладі д-р Войханської і його мали там „лікувати” надмірними дозами спеціальних ліків, перед чим вона врятувала. З фактом запропорювання дисидентів до психіатричних закладів вона познайомилася щойно в 1970 році, коли їй дозволили лікувати одну жінку юриста. Ця жінка була цілком здорова, але її треба було „лікувати” з уваги на те, що вона мала відрагу життєвості у вищих партійних керівників на порушення советського законодавства „пущати літять до Ленінградського парткому, а також до самого Л. Брежнєва. Це вистачило для КГБ, щоб визнати її за „умововору” і передати до закладу для умововорих.

Крім того, д-р М. Войханська мала завдання „лікувати” ще таких нібито хворих психічно дисидентів: Віктора Козарова, якого арештовано за поширювання летючок на вулицях Ленінграді, Юрія Іванова, абстрактний мистець, і Анатолія Пономарьова, який до сьогодні ще є у психіатричному закладі. Коли виявилось, що вона надто цікавилася долею ув'язнених дисидентів, управліня лікарів перевело її до відділу із пацієнтами старшого віку, де не було дисидентів.

Широке задоволення про розповідь д-р Маріни Войханської опублікував „Манчестер Гардіан” у Великобританії, а в ЗСА „Вашингтон Пост” з 21 квітня.

Понад 70 американських законодавців привітали Валентина Мороза

Вашингтон. — Комітет Оборони Валентина Мороза інформує, що до 18-го квітня цього року 71 членів Конгресу ЗСА переслали Валентині Морозові, довголітньому в'язні в Ленінградській тюрмі, свої привітання з нагоди його 39-річчя. Уродина Мороза були 15-го квітня. Серед членів Конгресу, які позитивно відгукнулися на ініціативу Комітету Оборони Валентина Мороза та вислали йому уродинні привітання, було 9 сенаторів та 62 конгресмени із 25-ох штатів і представники Дистрику Колумбії.

Виславля уродинних привітів, і не тільки законодавцями, атеж тисячами американських громадян, має на меті підтримати Валентина Мороза, а також вказати советським властям, що американський народ турбується про нього.

Засновано Міжнародну Комісію для дослідів надужиття в психіатрії

Женева. — 20 квітня тут засновано на закінчення дводенного симпозиуму, влаштованого з ініціативи Амнеї Інтернешнел, Міжнародну Комісію Психіатрії, яка матиме за завдання слідкувати за надужиттями в діяльності психіатрії, використовуваною з політичною метою. У пресовому повідомленні з Женеви говориться, що таке рішення заснувати цілком незалежну Міжнародну Комісію Психіатрів особливо гаряче привітали недавні емігранти з ССРСР, наводили приклади надужиття з політичних міркувань психіатрії в ССРСР.

СВОБОДА

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — \$24.00, на пів року — \$12.50, на 3 місяці — \$6.50. Для членів УНАОу 65¢ м.с. За кожен заказ адресу — 25¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не можуть відкликати погляд Редакції. Редакція застерігає собі право вилучати матеріали, які порушують моральні та етичні принципи. Авторі матеріалів повертаються тільки тоді, коли автор сам не виразив застеріг. Подання задовольняють коментарі з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Страх перед ідеями

Европейська конференція для справ безпеки та співробітництва, яка ще далі наближається до свого другого підготовчого етапу, натрапила на головну трудність у зв'язку із західною вимогою до СРСР погодитися на "вільне розповсюдження інформації та ідей", а також на "вільний обмін людьми". У той сам час, коли Москва готова йти на деякі поступки у різних питаннях і у різних сферах, проблема вивільнення чимало навіть елітистичності, то у питанні "вільного обміну ідеями та людьми" вона ніяк не хоче поступитися, відкидаючи цю вимогу з формального боку, мовляв, це є одностороннім із "втручанням у внутрішні справи інших держав".

Таке становище советсько-російських керівників стає зрозумілим, коли знаємо, що в СРСР існують заклади, де триває "ідеологічний боротьба" двох систем, при чому у советській інтерпретації політика, де стануть чи "розрядяться" ніяк не означає кінця такої "ідеологічної боротьби", радше навпаки, зумовлює її зміцнення. Для СРСР західна концепція чи пропозиція "вільного обміну ідеями та людьми" є тим самим, що форма "мирної інфільтрації" у соціалістичний світ з боку капіталістично-імперіалістичного Заходу, який ще нібито далі прагне завдати цьому "соціалістичному світові" смертельний удар.

Питання це поставлене рубом у київській газеті "Культура і життя" з 10 квітня, у статті "Що криється за "вільним обміном". Там стверджується, що "задаючи формулювання з усією тактичною ідеологічною диверсією проти соціалістичного світу, які становлять головний зміст і основи форм буржуазної, імперіалістичної пропаганди". У статті формально позитивно схвалюється, "широкий обмін у галузі культури", але при передумові, що він виключає "будь-яке втручання у внутрішні справи інших країн".

Вимогу має заключити висновок статті, у якому стверджується, що "Советський Союз, весь соціалістичний табір в і к о л и не допустить до того, щоб культурний обмін був кимось використаний для ідеологічних диверсій".

Іншими словами, відпущення у міжнародних відносинах може бути тільки на умовах, які відповідають імперіалістичним інтересам Москви. Якщо у будь-якій мірі ці інтереси не є задоволені, Москва відкине та унеможливить кожний договір, згідно не допустить до вирішення спірної справи.

Коли західні учасники Європейської конференції надіються на успішне закінчення цієї конференції, вони мусять бути приготувані на капітуляцію перед Москвою мусять задовольнити всі її вимоги. В першій мірі вони мусять зрецигувати з останньої своєї вимоги "вільного обміну ідеями та людьми", бо ця вимога, як бачимо, затримує незвичайно критичний аспект советської дійсності безпосередньо зв'язаний з "вільним розповсюдженням інформації та ідей" також на терені СРСР. Во нічого та Москва не лякається, як справді вільного обміну ідей та інформації. Такого суперництва з вільним світом ні вона ні експортований нею комунізм не може витримати.

Велика заохота

В житті і розвитку нашої громади в Америці, як і серед українських поселень в інших вільних країнах, уже від багатьох років існує велика прогалина, на яку вже багато разів зверталося увагу також на цьому місці. Маммо на думку наше театральне мистецтво, чи конкретніше — аматорські гуртки по наших громадах, які це мистецтво плекали б.

Аматорські театральні гуртки по наших громадах не початку їх творення і розвитку відіграли вільну роль та записали багато світлих сторінок. Вони бо охоплювали і плекали б демонстрували різноманітне і хороше та танцювальне мистецтво і вони були чи не найбільшою атракцією для кожної громади та більше ніж побажанню різноманітності для всієї громади. Очевидно, що було і них і багато примітивізму, але з цих аматорських гуртків вишли такі наші театральні величчя, як Іван Годяк та ряд інших славних голлівудських артистів.

Справа цієї нашої культурно-виховної діяльності почала занепадати із розвитком громади та збільшенням мистецьких вимог до таких аматорських гуртків. Із масовим приростом нових наших поселень після Другої світової війни виникла також реальна можливість створення професійного театру, потребу якого обгрунтовувало часто також аргументами про аматорську театральну "халтуру". В той спосіб і виникла своєрідна проблема, якої й досі вповні не розв'язано. Правда, в Нью-Йорку, Філадельфії, Торонті, Чикаго та в деяких інших осередках існують професійні чи півпрофесійні театральні-мистецькі одиниці, але вони вже з чисто фінансових міркувань далеко не можуть задовольнити театральних потреб всіх наших громад. Е деяких громадах існують також аматорські гуртки, але вони часто належать до "забутих Богом і людьми" установ. Так, чи іншими, справа театрального мистецтва в якій ні було б форми — професійних, півпрофесійних чи аматорських одиниць, не тільки заслуговує, але й вимагає нашої максимальної уваги. Успіхи торонської "Заграви", філадельфійської "Театру у п'ятицю", а зокрема недавньої триумф Студії мистецького слова Лідії Крушельницької: відома "Ой, не ходи, Грицю" М. Старицького повинні є послужити великою заохотою, щоб поставити справу театрального мистецтва в наших громадах на порядок для як одні з найважливіших, найпотрібніших і найбільш надійних.

Арабські держави відновили спільний фронт

Різд, Савдівська Аравія, державами, що будь-які майбутні переговори з Ізраїлем мусять включати Сирію і не можуть вестися сепаратно. Таким чином, всякі надії на те, що можуть бути ще відновлені сепаратні ізраїльсько-арабські переговори за посередництва ЗСА, остаточно перекреслені.

Др. Василь Кіналь

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР В АМЕРИЦІ

Двадцять п'ять років минуло з того часу, коли в Америці поселилися українські лікарі, що були вишколені в Європі. Пізніше теж вросла нова генерація лікарів, які докичували свої студії тут, або там, що вже зовсім вишпили з американських середніх та вищих шкіл. Для тих перших пристосувалися до нових обставин було доволі важко через незнання мови та державні закони, що вимагали іспитів та перевишколення. Однак по деякому часу початкові труднощі переборено і майже всі з них пристосувалися до обставин і служать громадянству своїм досвідом та знаннями. Деяким пощастило набути навіть керівні становища в шпиталях та інших споріднених інституціях, деякі улаштувалися при університетах, що інші відкрили приватну практику.

Назавжди український лікар дав собі раду з усіма вимогами законів і стоїть на такому самому рівні, як американський лікар та у великій мірі обслуговує не лише українське, але і загальне населення.

Маючи великий життєвий досвід через війну і зміну режимів, а зумів він поєднати прикмети європейського лікаря з багатими винаходами передовою американською медичною системою, з винятковими шпиталями, новою фармакологією та новими засобами і, як бачимо, функціонує в цьому складованому світі якнайкраще.

Не занедбав український лікар також і організацію свого життя і став членом різних українських громадських установ та вже в перших роках свого побуту на вільній землі нові громадяни-лікарі подбали про створення свого професійного Товариства, до якого прилучилися теж лікарі з Канади.

В короткому часі праця юнавалася, почало видання "Лікарського Вісника", призначено стипендію для виховання нового лікарського достроку, скликавано щорічно роки наукової конференції, а в останньому році УЛТІА (Українське Лікарське Товариство Північної Америки) здобуло право навати післяградуаційні кредити для тих, що вислухають потрібну кількість годин у формі доповіді, дискусійних панелей і ін.

Українське Лікарське Товариство стало членом АМА (Американської Медичної Асоціації) і в їхньому офіційному органі поміж списком членів, що мають право акредитації, є назва УЛТІА. Це, між іншим, дає нагоду молодим лікарям з українського роду шукати зв'язків із своєю професійною організацією і так удалося приєднати деяких надійних молодих членів.

Життя йде вперед. Наука медицина та сполучена з нею фармакологія поступили вперед у великій мірі. Знищено деякі хвороби, як,

наприклад, поліо, до великої міри усунуто дитячі недуги. Окрім пеніциліну діють інші успішні ліки проти інфекцій. Поступила операційна техніка, удосконалено безліч неможливо прецизних операційних інструментів для ока, уха, неврохірургії й ін. Одноразово з тим, вплив на виконання лікарської практики мають соціальні зміни: великий наплив чужого населення, зокрема населення з Півночі, яке поселилося головним чином у великих містах, проблема чорних, безробіття й ін.

Треба було пристосувати своє книговодство до вимог накладених державними законами і обслуговувати населення з нижчих шарів. Бже в цьому двадцятип'ятилітті, що минуло, неможливо зросло контролю уряду над лікарем, — створено контролюючі органи по шпиталях, які наглядають над лікарями, тобто над їхніми способами лікування, а шпиталь кожночасно може усунути із списку своїх лікарів тих, які не користаються певним розпорядком.

Зростає теж вимога до лікаря з боку хворого. Телевізії, радіо та популярні статті в періодичних журналах інформують населення про нові медичні досягнення, показують на екранах перебіг операцій, породили відкриття різні сенсації з життя лікарів у відношенні до медичних вісестер до родини.

Показують вони лікаря як героя, або злісного молодця, який шукає пригоди. Так ціле населення виробляє собі певну уяву про лікаря і ця уява є панівна. Від нього вимагається, щоб він розв'язував всі проблеми родини і пов'язані з здоров'ям його, успішно і з окремим індивідуальним підходом.

Щораз частіше відбуваються суди над лікарями, які провинилися в очах хворого, або його родини через занедбання обов'язку, невміле трактування проблеми, чи фальшиву діагносту. Аскураційні компанії нерозприневлені виплачувати родині пошкодженого неможливі суми так, що в останньому часі такі компанії не хочуть забезпечувати лікарів, а коли це роблять, то ставка є дуже висока. В першу чергу загрожує тим хірургам і лікарям, які мають у своїй праці велике ризику.

Що принесе лікарському світові завтра, а з цим і українському лікарів, який є вповні виключений в американське професійне і соціальне життя, — нове двадцятиліття, чи хоча б сімдесяти років, бо виглядає, що зміня йдуть швидким темпом.

Багато говориться про націоналізацію цілої медичної системи. Кожен громадянин Америки має би свого роду забезпечення, яке оплачував би частинно він сам, (Продовження на 3-й стор.)

БЕЗСМЕРТНИЙ "ГРИЦЬ"

Коли на програмі вистави М. Старицького: "Ой, не ходи, Грицю" в Нью-Йорку в неділю 20 квітня ц. р. гордо піднявся напис "Прем'єра", то ніхто не міг уявити, що те слово стосувалося тільки до першого такого виступу Мистецької Студії Лідії Крушельницької. Во ж коли автор тієї п'єси заступав разом з трьома братами Товариством перший український виступний театр і отримав у 1883 році дозвіл від російської влади на ставлення українських п'єс (під умовами, що одначено йтиме вистава російської п'єси), то вже тоді, у 80-их роках минулого століття виставлено вперше "Ой, не ходи, Грицю", себто небагато часу дліть від сторіччя тієї дійсної прем'єри.

Навіть найбільш совісному дослідникові трудно було б скласти статистику, скільки разів Гриць з'являвся на сценах великих і малих, добрих і поганих українських професійних та аматорських театральних дружин. Во не "дає", перш ніж літературна драма й українського побутового драми й українського театального репертуару, і на нашу думку, тільки, може, "Запорожець за Дунаєм" є його суперником. Очевидно, Михайло Старицький не придумав сюжету, що такий старий, як людський рід: любов, задріздати і безсмертність нестичні методи, породжені тими двома почуттями.

За кругло 100 років перед Старицьким, бо у 1774 р. Фрідріх Шіллер створив свою "Інтригу і любов" ("Кабале уйді Лібс"), якої і тепер не викреслили з репертуару європейських театрів, а "Отелло" Шекспіра, в якому ревнивий муж-негр дупить невинну Дездемону в наслідок інтриги злогоного Яго, постав у другій половині 16-го століття.

Любов, ревності й інтриги, неслухняний прозорий діалог, арочно ведена дія, що тримає в напрузі глядача, цікаво, як закінчиться ця любовна драма з її неперемінними, зплетеними в дію перлин образів традиції, мелодійні арії й народні танки, — все воно приманювало й дотепер приманює режисерів та глядачів.

А що українська громада в Нью-Йорку (в усьому вільному світі) стужалася за рідним театром і що грати ролю Гриць великодушню полюбив Андрій Добрянський з Метрополітен Опері, і що Студія Лідії Крушельницької здобула собі вже ім'я та "кредит" своїми надзвичайно вдатними мимовільними виступами, то не дивно, що велика зала шкільної аудиторії вперше звинувалася глядачами. (Було чимало й танків, що пішли від каси з нічим — мисль вже не було).

Вони слухали й справді, бо раз-у-раз оплескували юнаків при відкритті сцени, бо всі вони, актори й 12-членна оркестра, оформлення сцени, костюми, цілість і її подробиці — мусили дивувати: як оті у величезній більшості аматори,

учні, студентки й студенти, піднялися понад рівень аматорів і викликали враження, що це професійний театр.

Це, очевидно, вимагало велетенської праці, в першу чергу двох жінок, які вийшли до історії української вільної громади своєю тугістю, фактовим знанням і енергією терпеливою працею над придруванням до української культури, слова і танку української мови.

Лідія Крушельницька і Рома Прийм-Вогачевська працювали над отриманням мистецьких виведення у світ "Гриця" кругло один рік. Тому у підході до цієї вистави не можна мати на увазі тільки її мистецький рівень, а й виховний: це подвиги на праці у вичеплюванні на шій молоді сентименту до рідного слова і танку, до рідної культури, до рідної традиції.

Красуня Наталя Чума дала вже пізнати себе, як надзвичайно талановита режисерка і танцівниця. Вона ідеально підходила до ролі Марусі, і коли Лідія Крушельницька мала найбільшу турботу з добром виконавців окремих дієвих осіб драми, то Наталя Чума, яка студіювала в коледжі театр і драму, пригладувалася наче автоматично. Її справжній і глибокий талант проявився в останній дії останній акті, в якій треба природно, без шаржу, передати стан героїні п'єси — на межі притомності ума й божовілля.

Годі було придумати крашого Гриця, як Андрій Добрянський: ця пара вже своїм зовнішнім виглядом пополнила глядачів, прегарний голос того Гриця (бас-баритон) "підтягнув" вгору на вищій рівень всю виставу. З цілого ансамблю слід з найбільшим признанням згадати Аскольда Лозинського — видатного активного діяча молодого покоління, одного із краших знавців руху спротиву в Україні, який вже замкнув ліній до театру. Він виявив себе в ролі Хоми, як дуже добрий, послідовний своєю характеристикою, голосом і жестом, виконавцем цієї характерної ролі.

В драмі було 12 дієвих осіб, у хорі діячів було 11, у хорі парубків — 12, у танках — крім цілого ансамблю — брало участь ще 5 осіб, разом 42, плюс 12 членів оркестри (до речі — в оркестрі проф. Олександр Верник, за котрабасом, чи не єдиний поруч із диригентом Стругацьким, професором, при фортепіані — Володимир Гентін). Годі всіх їх вичисляти. Це був поважний гурт, і як по-майстерному вдалося режисеру Лідії Крушельницькій, хореографові Ромі Прийм-Вогачевській і диригенту Лезові Стругацькому створити з того великого гурту, — в якому були й "вишпачені" з "Думки" деякі співаки, — одиностайний зигайний ансамбль, це можна було найкраще бачити у масових танцювальних сценах з участю кілячезній більшості аматори,

В ІНТЕРЕСІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Повідомлення Конференції Українських Центральних Академічних Професійних Товариств

Конференція розглянула питання доцільності та можливості повної консолідації самостійницьких українських сил у діалогі з рішучею подати до відома української спільноти свій погляд на це переважне питання.

1. Після розгляду пресової дискусії й офіційних заяв провідних українських політичних діячів на протязі двох останніх років, висловлюємо переконання, що в інтересі українського народу повна консолідація українських самостійницьких політичних сил — можлива й необхідна.

2. Члени професійних товариств, що мають щоденний життєвий зв'язок із багатьма промисловими українськими громадами на чужині, стверджують, що вся самостійницька українська спільнота не тільки гаряче бажає здійснення консолідації, але й рішуче вимагає від провідних українських політичних утворень. До цієї одностайної постанови спричинилися, зокрема тепер, такі обставини:

а) Трагічне положення українського народу на рідних землях і на засланні, посилене русифікацією, нові прояви терору, спроби обезголовити народ ударами по його найкращих представниках;

б) Непереврені приклади героїзму українських політичних в'язнів і борців за національну самобутність, що викликають подив дові байдужого світу;

в) Конечність об'єднання всіх людських і матеріальних ресурсів і потреба спільного й узгодженого планування не тільки окремих оборонних дій, а й усієї боротьби за свободу;

г) Необхідність довести світові, що єдиним справжнім речником України на міжнародному форумі може бути тільки політичний центр, єдиний створений вільним українством, а не виставлений маріонеткового "уряду" УОСР;

г) Зовнішню — політичну міркування на тлі недавніх подій на території Об'єднаних Націй.

3. З уваги на всі ці потреби та факти, справа української політичної консолідації стала вже не тільки бажаною і вимогою самого емігрантського суспільства, а й наказом українського народу на батьківщині.

4. Державний Центр Української Народної Республіки, як екзильний переміщення тієї влади, що — з волі народу — діяла на рідних землях України, повинен стати тим осередком, що в ньому завершитися мала б консолідація українських політичних середовищ на еміграції.

5. Емігрантський передпарламент мусить бути справжнім представництвом всіх політичних сил, що визнають державницьку ідею 22-го Січня і в ньому повинні знайти місце всі самостійницькі українські політичні групи. Така репрезентативна й оновлена УНРада стала б тоді тереном вільного й творчого обміну політичними думками, що промочували б шляхи для спільної вільної дії.

6. "Державна ратія" нашого народу ставить до всіх українських політичних середовищ одну дуже важливу вимогу: не відмовляючись від права на речеву критику, негайно припинити там, де це трапляється, всі прояви поборювання українських патріотів іншого політичного переконання. Першим кроком на важкому шляху до повного ділового поєднання — мусить бути чесне й беззастережне міжгрупове перемір'я.

7. Конференція, що гуртує професійних діячів різних політичних поглядів і безпартійних, радо служать своєму форуму для міжгрупових консолідаційних розмов. На тому форумі українські політичні середовища могли б знайти нейтральний ґрунт для вступних контактів і міжгрупових зустрічей.

Конференція Українських Центральних Академічних Професійних Товариств:

Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів, Спілка Українських Журналістів Америки, Товариство Українських Інженерів Америки, Товариство Українських Правників у ЗСА, Товариство Українських Учителів, Українське Бібліотечне Товариство Америки, Українська Американська Асоціація Університетських Професорів.

Address: Conference of Ukrainian Professional Associations, 2 East 79th Street, New York, N. Y. 10021

ОТТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДАС СТИПЕНДІЙ УКРАЇНСЬКИМ СТУДІ

Оттава, Канада. — Комітет Фонду Івахновичів для українських студій і наукових дослідів в Оттавському університеті проголосив на 1975-76 академічний рік дві стипендії — кожна по 2.000 доларів — для студентів української літератури, мови чи історії.

Зголошення з копіями потверджень студії і описок переслати до 15-го травня ц. р. на адресу: Iwanchuk Ukrainian Studies and Research Fund, c/o Department of Slavic Studies, University of Ottawa, Ont. K7 N6 N5, Canada.

У фільмі, на жаль, зовсім не відтворено історичного мимовільного, культурного надання Гугульцини, не показано побуту, звичаїв, святкування. Нічого не показано насправді гугульської, того чим вони відраються від інших українців.

Була, щоправда, сцена з першою і ботосудженнями, але вони не мали безпосереднього відношення до дії, — створювалося враження, що потрапили до фільму випадково, радше, щоб виконати місію. Але і ці сцени не вийшли на користь гугульцини. Гугульщина — цінна і самотня частина України і вона відігравала і відіграє свою роль у збереженні чистоти українських звичаїв і традицій, але фільм "Марічка" не показав на жаль, Гугульщину в її стародавньому кулітурному у протиставленні світу. Очевидно, фільм сподіюється всім і надати дискусію, виходячи, що в наших (Засідання на стор. 346)

Віра Ворскла

ВЕЛИКЕ ДИВО

Здається нам, що кожне відео перед тим, як заходити в якийсь місто чи село, завжди посілає наперед упорядкованих, які підшукують помешкання для війська. Військо входить і швидко по тому розквартировується, бо вже все готове. У фільмі проє інакше: тут у село входить відділ Січових Стрільців і Як їм говорити, що в селі для війська нема місця. Очевидно і те, що старшина мусів би говорити з рійтом не на вулиці, а офіційно в Управі. І тяжко вірити, що якийсь самозванець міг би говорити в імені війська, бо тоді була б цілковита анархія. Навіть у найпримітивніших народів існує пошана до старшого в роді, який має великий життєвий досвід і керує загальною. А гугульці не мали б слухати свого ватажка — війта, який репрезентує правпорядок? Чи це має сенс? Січові стрільці у фільмі

не відіграють жодної суттєвої ролі, вони радше виторують тло для фільму. Відділ Січових Стрільців приходить в село хіба тільки на те, щоб Яр узяв сотника свого суперника. Яр не допускає війта до слова й офіцерові говорить, що тут для війська нема місця. І це у військовий час, коли військо має велику силу!

Марічка у присутності Яра забирає офіцера до себе на квартиру. При чому тут офіцер? Він пішов, бо його запросила. Яр не мусів би мати ніякого жалю до офіцера, бо він тут ні при чим. У реальному житті, на наш погляд, така сцена не могла б відбутися ні на Гугульщині, ні ніде інде в Україні, дівчина, яка любить хлопця і мріє стати йому за дружку, не вагається би своє шастати на карту і викликати непотрібні підозріння в коханого.

Такий немудрий крок міг би зруйнувати дівчине ціле життя.

Чому Марічка не переконала Яра, не осявідомлює його? Чому вона ранила про це ніколи не подбала? Про що вони розмовляли раніше, якщо Яр не знає таких простих справ? Це великий промах Марічки, якщо вона не здала промовити до свідомості Яра. Не лише ж за багатство і вигляд Марічка любить Яра?

На честь Марічки Яр влаштував ватру, але Марічка гнівається і не хоче тієї ватру запрошувати старшину і Марічка на ватру з'являється з ним. Мало правдоподібно, чи міг би офіцер, який вже показував приклад волякам, брати участь в цій ватрі ватрезах і з'являтися із чужого дівчиною? Якійсь чудом на ватрі отинилися офіцер Січові Стрільці, бож бже дозволу війська, що має дисципліну, не робитиме те, що йому стрільце у голову.

Яр, не виснаживши справу, накідається на старшину і починається бійка. Офіцер зриває мазепу, кидає її до землі. На кожній військовій шпаші завжди є державна відзнака,

яка символізує вітчину, за яку бореться воляк. Кинути державний герб об землю довірною державній зраді і за це воляк чекає найвища кара. Такий епізод зовсім є недопустимий, бо він сильно понижуює Січових Стрільців, мовляв, вони зовсім не знають жадних військових прав. В Січових Стрільцях було багато воляків австрійської імперії, і вони мали європейський військовий вишкіл. Це була регулярна армія, а не деякі збіговиська.

Слабший на вигляд офіцер у двобою перемагає велета Яра, але й не в цьому найважливіше, бож чи взагалі міг перший дішній офіцер битися із звичайним парубком при своїх воляках? Чи це не понижуює офіцера?

Після перемоги над Яром офіцер вирішив їхати до Яра на перешпину, бо Яр підбурив село і волякам не дають харків. Офіцер здається поспішав би натомість післанця до Яра, щоб залякати його до себе на переговори. Але для авторівна істотної дії треба, щоб офіцер сам вийшов без джурі йхав до Яра на покли. Яр став виступати дозу і хоче його застрелити свого суперника. Потім, з невідомої

причини, Яр міняє думку. Офіцер пояснює, що він не кохав Марічку. Яр блискавично перелюблив і став поворотом старшини та свідомим українцем. Він виймає з офіцером і офіцер Ярові до звання кликає його Юрою.

Тут виглядає переходить трохи своїх ледів: лунас постріл. Ті легіні-лицарі з переляку кидатися і ніби падають. Картина трагічно-комічна. Все виглядає, що ніби ді відбувається в передісторичний добу або в якомусь індіанському таборі. Тут примітивізм доходить до кульмінаційної точки. Неже гугульці є такі ботузи, що від пострілу паракочуються, що куди? Та ж гугульці були справді відважні, загартували боротьбою на кожному кроці з дикими звірами, з дикою природою. Отже, Яр і офіцер помирилися, Січовим Стрільцям не було що більше робити, і вони відходять із села. Образ офіцера між іншим робить на глядача дуже приємне враження. Ріані не доречності, що випали на його долю, зовсім від нього не залежали, а залежали від сценарію.

Миле враження справ

